

Фойдаланилган адабиётлар

1. Клисенко М.А. Методы определения микроколичеств пестицидов в продуктах питания, кормах и внешней среде. -М.: "Колос," 1984 -304 с.
2. Криворучка В.И., Омиров Р.Ю. Экология пестицидов и репаративная регенерация тканей.-Ташкент, 1993. -112 с.
3. Медведь Л.И. Справочник по пестицидам (гиг. применения и токсикология). -Киев.: "Урожай," 1974. -448 с.
4. Материалы фирмы «ШЕЛЛ», «Краткие сведения о пестицидной активности беррикейда», 1985. -18 с.
5. Узаков У.Я., Парманова С.Х., Каримов А.А. и др. Рекомендации по применению цимбуша для борьбы с паразитическими клещами животных.-М., 1989.- 5. с.

УДК: 619.616.989.2.75

КУЁНЧИЛИҚДА ВЕТЕРИНАРИЯ-САНИТАРИЯ ТАДБИРЛАРИ.

Элмуродов Б.А., в.ф.д., Турдиев А.К., в.ф.н., Набиева Н. к.и.х.

Ветеринария шмий-тадқиқот институти

Аннотация: Ушбу мақолада куёнчиликни ривожлантириш, уларни сақлаш, озукалантириш кўпайтириш ва куёнларни уй шароитида сақлашнинг ветеринария санитария тадбирлари тўғрисида баён этилган.

Калит сўзлар: куёнчилик, сақлаш, озукалантириш, пархезбон, гушт, формалин.

Кириш. Республикамиз Президентининг чорвачиликни ривожлантириш борасида 2006 йил 23 мартдаги ПҚ-308 қарори, шунингдек 2008 йил 21 апрелда ПҚ-842 қароридан келиб чиқиб Шахсий ёрдамчи, дехкон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлари тўғрисидаги ўта муҳим қарор ветеринария мутахассислари олдида янги долзарб вазифаларни қўйди. Ушбу қарорларни бажаришда, чорвачиликни ривожлантиришга ҳозирги кунда асосий тўсик бўлаётган юкумли касалликларни бартараф этиш ва олдини олиш даволаш чора тадбирларини ишлаб чиқиш, ҳайвонлар бош сонини кўпайтириш муҳим аҳамиятга эгадир.

Президентимизнинг 2009 йил 26 январдаги "Озик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ички бозорни тўлдириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ижроси доирасида Ёрдамчи хўжаликларни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилгани қўшимча даромад олиш, қолаверса ишчи-хизматчиларни пархез гўшт билан таъминлаш имконини яратди.

Ҳозирки кунда тўрт фаслга бой республикамызда куёнчилик билан шуғулланиш давр талабидир. Куёнчилик фермаларини ташкил қилишда асосан курук, текис ҳамда дарё, қўллардан узоқ жойлар танланади.

Тадқиқот натижалари: Ферма агрофи 2 м баландликдаги девор билан ўралиб, дарахтлар экилади. Куёнчилик фермалари чорвачилик фермаларидан 300 м, паррандачилик фермаларидан 1500 м, аҳоли яшайдиган жойлардан 300 м узоқликда қурилиши керак.

Куёнчилик фермаларида бошқа ҳайвонларни сақлаш мумкин эмас. Хизматчилар фермага ветеринария-санитария назоратидан ўтказилиб киритилиди. Куёнчилик фермалари 2 зонага бўлинади. 1-ишлаб чиқариш зонаси, 2-маъмурий ва хўжалик зонаси. Ишлаб чиқариш зонасига асосан куёнлар жойлаштирилади. Маъмурий-хўжалик зонасида озик-овқатлар сақланиши билан бирга, куёнларни сўйиш, териларни навларга ажратиш ва ветеринария хизмати ходимлари жойлашади. Фермадан ташқарида шамол йўналишига тесқари қилиб терини қуришти учун жой танланади ва қуйдириш печлари 50 м узоқликда, 100 м узоқликда эса гўнгни зарарсизлантириш майдончалари қурилади.

Кўп тармоқли фермер хўжаликларида куёнлар асосан катакларда боқилади. Катаклардаги куёнлар йил давомида очик ҳавода сақланади. Қиш фаслида эса тоза, ёруғ,

яхши вентелация қилинувчи биноларга ўтказилади. Катаклар икки қаватли 2-4 қаторли қилиб жойлаштирилади.

Касалланган қуёнлар учун изолятор қурилиб бу ерда қуёнлар алохида-алохида сақланиш учун катаклар бўлади. Катаклар доимо 10 % ли иссиқ ишқор эритмаси ёки 1 % ли формалин эритмаси билан дезинфекция қилиниб турилади, Металдан қилинган катаклар махсус олов ёрдамида зарарсизлантирилади.

Туғадиган она қуёнлар учун катаклар механик тозаланиб, дезинфекция қилиниб мослаштирилади. Катаклар ичига суғориш ва озиқлантириш идишлари ўрнатилади. Ёш қуёнлар катагининг поли, ёриқлари 2x2 см зангламайдиган сим тўрдан қилиниб, ҳар 6-7 кунда ичига тўшамалар қўйилади.

Туғадиган она қуёнлар ва ёш қуёнлар катакларида тўшамалар бўлиши шарт. Тўшамалар намликни ўзига шимиб олади. Агарда ҳар куни алмашилиб турилса, қуён болалари иссиқ сақланади. Тўшама сифатида ёғоч қириндилари (апилка), соя ўсимлигининг навдаларини майдаланган ҳолда ишлатишимиз мумкин. Ҳар куни қуён гўнглари тозаланиб турилади ва махсус халтачаларга солиниб ўғит сифатида ишлатилади.

Қуён болаларини ўстириш гигиенаси. Қуёнлар иситилмайдиган ёпик биноларда туғдирилади. Биринчи туғадиган қуёнларнинг пати юлиниб, қуёнчалар учун қилинган уяларга тўшалади. Катта ёшдаги она қуёнлар буни ўзлари бажаради. Қуёнлар туққандан кейин ва туғишдан олдин доимо тоза сув билан таъминланган бўлиши керак. Агар қуёнлар организмда сув етишмаси минерал моддалар ва витаминлар билан озиқлантирилиши бузилиб, улар ўз болаларини еб қўядилар. Янги туғилган қуёнлар 100 гр гача яқин бўлиб, 6 кунда икки баробар, бир ойлигида 10 баробарига ортади. Бунга сабаб она қуёнлар сутида фойдали моддалардан 15%гача оксил, 10-20% ёғ, шакар ва 2,5% минерал моддаларнинг борлиги ҳисобланади. Қуёнлар болаларини ана шундай сут билан 20 кунгача эмизади. Буни ҳеч қандай озуқа билан алмаштириб бўлмайди. Қуёнхоналарни қуришда қуёш нуридан ҳимоя қилишни ўйлаш керак. Қуёнлар иссиққа бардош бера олмайди. Ортиқча кун исиб кетганда уларни офтоб уриши мумкин. Қуёш урмайдиган, таъсир кўрсатмайдиган махсус бостирмалар қурилади ва дарахт сояларидан ҳам фойдаланишимиз мумкин. Қуёнлар кислородни кўп талаб қилади. Агар биноларда ҳаво яхши айланмайдиган бўлса, катаклар қўйиладиган қуёнларнинг соғлиги ёмонлашади. Қуёнлар совуқни енгиб ўтказадилар, қаттиқ қиш вақтида ҳам очиқ ҳавода ўзларини яхши ҳис қилади. Баъзи ҳолларда қуёнларни музлаб қолмаслигига қўл қўймаслигимиз керак.

Қуёнлар учун табиий ёруғлик коэффиценти биноларда 1:3, 1:5, 1:8 терини қайта ишлаш цехларида 1:10, 1:12 бўлиши керак. Ҳарорат +14+20°C, намлик 60-80 %, сунъий ёритилганлик 20 люкс, ҳаво ҳаракати 0,3 м/с, аммиак 0,01 м г/л, корбонат ангидрид 0,20% дан ошмаслиги керак. Қуёнларни қуёш қиздириб юбормаслиги ва офтоб урмаслиги учун катаклар устига махсус навеслар қилиниши керак.

Қуёнларни уй шароитида боқиш кўп тармоқли фермер хўжаликларида, маҳалла, мактаб, касб-хунар коллежларида қуёнчиликни ташкил этиш ундан тоза экологик пархез гўшт олиш, сифатли тери, тивит олиш ва 30га яқин халқ хўжалик маҳсулот олиш, 20 хилга яқин озиқ-овқат маҳсулотларини тайёрлашда тадбирларни айнаб қуёнчиликдан бошлаш шу куннинг долзарб вазифасидир.

Адабиётлар:

1. Басиев П.Д., Наймиженко Е.П. Поточное производство мяса кроликов. - М. Колос, 1980 - 175 с.
2. Александров С.Н, Косова Т.И. Кролики разведение, выращивание, кормление «АСТ» 2006. Манина И.С., Леонтьев С.В Как разводить кроликов М. Колос 1984.
3. Баллосов У.Ш., Турдиев А.К. Қуёнчилик сердоромат соҳа. Ж. Ўзбекистон қишлоқ хужалиғи. № 12. 2013. 16 б.
4. Справочник кролиководства. М. Сельхозиздат 1962.
5. Шабанов А.Н. Кролиководство разведение и уход. Москва. 2010. 172 стр.

6. Турдиев. А. К., Абдумуродова Д. А., Хасанов. Р.Р. Кўп тармоқли фермер хўжаликларида қуёнчиликни ривожлантириш. Рес. илм - амалий конф. Тошкент 2014. 84 - 85 бет.

7. Турдиев А.К, Абдумуродова.Д.А, Хасанов.Р.Р. Қуёнчиликни ривожлантириш - давр талаби. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги журнали 2014. №12 14 бет.

УДК 619:615:3 636:3 619:3

ҚЎЙЛАР ДИКТИОКАУЛЁЗИ ВА УНГА ҚАРШИ АНТГЕЛЬМИНТИКЛАРНИ СИНОВДАН ЎТКАЗИШ

Турсункулов А.Р., ассистент, Расулов Р., магистр

Самарқанд қишлоқ хўжалик институти

Аннотация. Представлены результаты применения противопаразитарного препарата левамизол на овец больных диктиокаулёзом. Левамизол - активная субстанция препарат, обладает широким спектром противопаразитарного действия, активен в отношении личиночных и половозрелых нематод. Препарат левамизол применяли в дозе 1 мл на 10 кг массы тела животного. Установлена высокая терапевтическая эффективность левамизол при лечении диктиокаулёза овец.

Summary. The article presents the results of research of using antiparasitic medicine Levamisole for sheep against the dictyocauliosis. Levamisole the active substance with a wide range of antiparasitic activity, against the larval and adult stages of development of nematodes and immature adult. Using of the Levamisole by subcutaneous injection (1 ml per 10 kg of animal weight) gives a high therapeutic efficacy in dictyocauliasis of sheep.

Мавзунинг долзарблиги. Республикамиз аҳолисини сифатли чорвачилик маҳсулотлари (гўшт, суг, ёғ, тухум) ва саноат хом ашёлари (тери, жун ва ҳоказо) билан таъминлашда ҳукуматимиз томонидан катта эътибор қаратилиб, чорвачиликни ривожлантиришда бир қатор ислохотлар амалга оширилиб келинмоқда. Чорвачиликни, жумладан қўйчиликни ривожлантириш борасида қўйлар орасида учрайдиган хилма-хил юкумли, паразитар ва юкумсиз касалликлар яна бир жиддий тўсиқ бўлиб ҳисобланади. Бундай касалликлар каторида гельминтозлар алоҳида ўрин эгаллайди. Улар орасига қўйлар диктиокаулёзи Ўзбекистоннинг барча қўйчилик хўжаликларида кенг тарқалган бўлиб, у томонидан хўжаликларга бирмунча иқтисодий зарар келтиради. Шу сабабли қўйлар диктиокаулёзига қарши курашиш ва унинг олдини олиш чораларини ишлаб чиқиш долзарб вазифалардан бири бўлиб ҳисобланади.

Тадқиқот материаллари ва услублари. Тадқиқотларимиз Самарқанд вилоятининг Нурабод туманининг шахсий ёрдамчи, ширкат, фермер ва деҳқон хўжаликларида сўйилган ва турли касалликлардан ўлган ҳар хил ёшдаги қўйларнинг тегишли ички органи (ўпкаси) акад. К.И.Скрябиннинг тўлиқ гельминтологик ёриш усули билан ҳамда қўйларнинг тезак намуналари гельминтолярвоскопия усули орқали текширилди, диктокаулёзга қарши кураш мақсадида антгельминтик препаратлар синовдан ўтказилди.

Тадқиқот натижалари. Гельминтоз касалликларидан нематодозлар, айниқса нафас тизими стронгилтоз касалликлари қўй ва қўзилари орасида кенг тарқалишга эга бўлиб, қўйчилик соҳасни ривожланишига тўсқинлик қилмоқда. Қўйларнинг касалланиши натижасида уларнинг нобуд бўлиши чорвачилик маҳсулотларини ишлаб чиқаришга ва унинг сифат даражаси ошишига жиддий тўсиқ ҳисобланади.

Шу билан бирга чорва даромадларини пасайтириб, қўйлар бош сонини қўпайтириш катта ғов бўлиб келмоқда. Республикамизнинг қорақўлчилик ширкат хўжаликлари, фермерлар ва ёрдамчи шахсий хўжаликлардаги қўйлар учун гельминтоз касалликлардан ҳисобланган нафас тизими стронгилтоз касалликлари долзарб муаммо бўлиб қолмоқда. Ушбу касалликлар географик минтақа ва иқлимдан қатий назар барча қўйчилик ривожланган